6.5.2021

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 04.05.2021 / 07.05.2021 klo 11.00 /HE 46/2021

Asia: HE 46/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Itä- ja Pohjois-Suomi on EU:n pohjoista harvaan asuttua aluetta. Alueen saavutettavuus ja pitkät etäisyydet päämarkkina-alueilta aiheuttavat pysyvän kilpailukykyhaitan alueen yrityksille. Yritystuki-instrumentit ovat tästä syystä erityisen tärkeitä ja perusteltuja ao. alueelle. EU:n alue- ja rakennepolitiikan varojen alueellisessa jaossa on painotettava pohjoisia harvaan asuttuja alueita pysyvien kilpailukykyhaittojen kompensoimiseksi. Kainuun liitto toteaa lisäksi, että yritystukirahoituksessa tulee pystyä huomioimaan alueelliset erityispiirteet ja alueiden erilaiset yritysrakenteet ja kehitystarpeet.

Erityisen hyvä uudistus lakiesityksessä on tuettavien toimialojen laajentaminen kalatalouteen sekä maa- ja metsätalouteen alkutuotantoa lukuun ottamatta. Jatkossa lain nojalla myönnettään myös oikeudenmukaisen siirtymän rahaston JTF:n varoja yrityksille. JTF:n tavoitteena on kompensoida negatiivisia sosioekonomisia vaikutuksia, joita syntyy turpeen energiakäytöstä luopumisesta sekä luoda tätä menetystä korvaavaa uutta vähähiilisen talouden elinkeinotoimintaan. Yritystukia on voitava tästä syystä kohdentaa turvealan yrittäjille, jotka uudistavat liiketoimintaansa tai siirtyvät uusille toimialoille. Kainuun liitto arvioi, että yritystuet kuitenkin soveltuvat hyvin huonosti tukemaan esim. turvealalta metsätalouteen siirtymistä. Oikeudenmukaisen siirtymän toteutuminen edellyttää, että laki mahdollistaa tukitoimet turvetoimialan yrityksille. Lain soveltuvuus ao. asian hoitamiseen on tarkistettava ja tehtävä tarvittavat muutokset.

On hyvä, että avustusten painopiste säilyy pienissä ja keskikokoisissa yrityksissä. Kainuun liitto pitää lisäksi hyvänä ja perusteltuna lakiesitykseen sisältyvää mahdollisuutta myöntää yrityksen kehittämisavustusta I ja II tukialueilla myös suurten yritysten investointeihin. Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asuttujen alueiden erityistarpeita varten on perusteltua edelleen säilyttää tämä mahdollisuus.

Yritystukea tulisi pystyä myöntämään myös mikroyrityksille, huomioiden koronapandemian aiheuttama kriisi. Tästä syystä myös alle 10 000 euron avustuksien tulee olla mahdollisia.

Toimintaympäristön kehittämisavustusta tulee voida myöntää pääomasijoitustoimintaan kansallisien varojen lisäksi EU:n alue- ja rakennepolitiikan varoista.

Osoite:
Kainuun liitto,
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Sähköposti:
etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi
Kirjaamo 040 722 0900
www.kainuunliitto.fi

Laskutus:
Kainuun liitto
PL 9823
00026 BASWARE

Y-tunnus:
2496992-4

Toimintaympäristötuen osalta lakiehdotuksessa on laajennettu tukimuotoa elinkeinoelämäverkottuneen tutkimuksen edistämiseen. Kyseinen toiminta kuuluu Business Finlandin sekä maakuntaliittojen käytössä olevien tuki-instrumenttien piiriin. Kainuun liitto pitää uudistusta ristiriitaisena perustelumuistion kehittämisuosituksen kanssa, jonka mukaan "*Työnjakoa eri rahoitusmuotojen välillä tulisi edelleen selkiyttää kansallisella tasolla, vaikka ne eivät ole suoraan päällekkäisiä."* Kainuun liitto toteaa, että toimintaympäristötukeen tehty muutos hämärtää maakuntaliittojen käytössä olevan alueellisen kehittämistuen ja ELY-keskusten toimintaympäristötuen sekä ao. välittävien viranomaisten välistä työnjakoa ja toimivaltaa. Toimintaympäristötuen muutos hämärtää työnjakoa myös Business Finlandin kanssa. Eduskunnan tulisi tässä yhteydessä varmistaa, että vastaava joustonvara on maakunnan liittoja koskevassa lainsäädännössä. Parhaillaan eduskunnan päätettävänä olevaa aluekehittämislakia (HE 47/2021) on selkeytettävä niin, että maakunnan liitto voi myöntää tukea myös yksittäiselle yritykselle osana laajempaa kehittämishanketta.

Itä- ja Pohjois-Suomen erityispiirteinä on harva asutus. Alueen pääomaköyhyys jarruttaa uusien yritysten syntymistä ja rajoittaa erityisesti investointikykyä fyysiseen toimintaympäristöön. Tätä asiaa on perinteisesti ratkaistu siten, että kunnalliset kiinteistöyhtiöt ja teollisuuskylät ovat investoineet rakennuksiin; näin yrityksen oma pääomarakenne on säilynyt sellaisena, että se on mahdollistanut yksityisen rahoituksen mm. laiteinvestointeihin ja kehittämiseen. Kuntalain uudistus rajoitti kuntien aiemmin varsin yleisesti käyttämien keinojen kuten vakuusvajeellisten takausten, pääomalainojen ja jopa käyttöpääomalainojen myöntämistä yrityksille; osallistuminen toimitilojen omistamisen kautta yritystoiminnan tukemiseen alueellaan nähdään kuitenkin monessa kunnassa edelleen tarpeelliseksi elinkeinotoiminnan välineeksi. Yritystukilain perustelumuistiossa viitataan komission ryhmäpoikkeusasetukseen, jossa tulkitaan kunnan 25 % omistusosuuden tekevän yhtiöstä yritystukilain mielessä suuryrityksen. Maakuntaliitto esittää, että valtioneuvosto selvittää perusteet ns. ryhmäpoikkeusasetuksen statuksesta ja sen muuttamisen edellytyksistä, jotta kuntien toimitilahankkeita voidaan tukea.

Yritysten kannalta nykyinen de minimis -raja 200.000 euroa koetaan liian pienenä. Erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen kaltaisilla alueilla rajaa on nostettava. Lisäksi yritysten omaa hallintotaakkaa tuen kertymisestä on helpotettava luomalla kansallinen rekisteri de minimis -tuen seurantaan.

Kainuun liitto nostaa esiin myös yritysten vakuusarvojen alueellisen eriytymisen, mikä johtaa alueiden välisten kehittyneisyyserojen kasvuun. TEM:n EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmavalmistelun yhteydessä tehdyn rahoitusvälineselvityksessä saatiin vahvistusta ilmiölle. Ongelma on sitä suurempi, mitä kauempana kasvukeskuksista kiinteät vakuudet sijaitsevat ja jos yritys toimii palvelujen tarjoajana alueella, jolla väestö vähenee, ja jos mahdollisuudet liiketoiminnan kasvattamiseen ovat rajalliset. Kiinteistövakuudet ovat keskeisiä etenkin yrittäjäpolun alkuvaiheessa. Vakuuksien arvostusten voimakas alueellinen vaihtelu eriarvoistaa alueellisesti yrittämisen edellytyksiä. Tämä eriarvoistumiskehitys on katkaistava. Kuntien toimitilahankkeiden tukimahdollisuudet ratkaisevat osaltaan ao. ongelmaa.

6.5.2021
Kainuun liitto

Pentti Malinen, maakuntajohtaja

Jouni Ponnikas, aluekehitysjohtaja